§ מסכת סוכה דף ב. §

אות א'

סוכה שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה

סימן תרלג ס"א - סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה - היינו שהיה חללה של סוכה יותר מעשרים אמה וכדלקמיה, **פסולה.**

ובאמה בת ששה טפחים מצומצמות, דלחומרא אזלינן, [היינו כשחושבין בטפח ד' אצבעות, והיינו גודלין במקום הרחב, יהוי האצבעות דבוקין זה בזה, **ולענין** עשרה טפחים גובה, וז"ט על ז"ט בריבוע, בענין דוקא שיהיו הטפחים מרווחין, והם יותר למצומצמין חצי אצבע לאמה].

(**כתב** בספר מעשה רוקח, בשם הר"א בנו של הרמב"ם וז"ל, והאצבע הנזכר הוא הגודל מאיש בינוני ביצירה, לא ננס האיברים ולא גדול האיברים, ולא רך בשנים, אלא ממוצע היצירה שהגיע לתכלית הגידול, והוא בן ל"ה שנה או יותר, עכ"ל, והוא נ"מ לכמה דברים).

א**בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה** - ר"ל לאפוקי ממ"ד דטעם פסול גובה בסוכה יותר מכ', הוא משום דאין צלו מתפשט לכל הקרקע שתחתיו, או לרובו, מתוך גובהו, והצל הוא רק מחמת הדפנות, ואנן צל סוכה בעינן, **ולפי** סברא זו בהיתה הסוכה רחבה הרבה, היה לנו להכשיר אף בגובה יותר, דכיון שהסוכה רחבה, צל הדפנות מתרחק מאמצעה, וצל הסכך מתפשט בו.

בין שמחיצות מגיעות לסכך, בין שאינן מגיעות - והסכך תלוי על קנים גבוהים, ואם הוא למטה מכ' כשר בזה, וכדלעיל בסימן תר"ל ס"ט.

ולאפוקי ממ"ד בטעם פסול הגובה, משום דלא שלטא ביה עינא מתוך גובהו, ואינו רואה שיושב תחת הסכך, ומצות סוכה היא שיראה ויזכור כי בסוכות הושיב הקב"ה את אבותינו, **ולפי** סברא זו י"ל, באם היו הדפנות ג"כ גבוהים עד הסכך, מתוך שהוא נותן עיניו בדפנות שהם לפניו, אינו מפסיק בהבטתו עד שיראה את כולה, וכשמביט בראש הדופן הרי רואה ג"כ הסכך המונח על הדופן.

אכן לא קי"ל ככל הני סברא, אלא טעם פסול יותר מכ' הוא, משום דסוכה דירת עראי בעינן, [דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים, אמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי, והיינו מדכתיב תשבו ולא כתיב תדורו], ועד כ' שיערו חכמים שאין צריך ליתן לב כ"כ על חיזוק המחיצות, ודיו במחיצות קנים, וביותר מכאן צריך לעשות הכתלים חזקים כעין בית, שלא יפלו מרוב גובהן, **ולפי** טעם זה, באם היו הכתלים מגיעים לסכך ורחבה הרבה, מכ"ש דפסולה משום דירת קבע.

[ולכאורה לפי"ז היה לנו להכשיר בשאין הדפנות מגיעות לסכך, כשהם נמוכים למטה מכ', שהרי בזה לא בעינן שיהיו המחיצות חזקות, **ואפשר** בשביל הקנים הגבוהים שעליהם מונח הסכך, שצריכים להיות חזקים ועבים כשל בית, שלא ישתברו מחמת גבהן].

ומ"מ בלמטה מעשרים, ועשה הדפנות חזקים כעין בית, כשר, שהרי אפשר היה לו לעשותה ארעי, ולא הקפיד רחמנא אלא היכי דמוכרח הוא לעשותה קבע, כמו בלמעלה מכ', [**ואז** פסול אפי' עושה אותה ארעי, וכגון שעשה מחיצותיה ארעי ואירע שלא נפלתה].

[**וכ**"ז בדפנות, אבל בסכך, שעיקר הסוכה על שם הסכך, לא מתכשרא מן התורה עד דעביד לה ארעי, דהיינו שלא יקבע הנסרים של הסכך במסמרים].

אבל עשרים כשרה, אפילו כל סככה למעלה מעשרים, כיון שאין בחללה אלא עשרים.

אות ב'

ושאינה גבוהה עשרים טפחים

סימן תרלג ס"ח – סוכה שאינה גבוהה י' טפחים - ר"ל החלל שלה מן הקרקע עד הסכך, **פסולה.**

אות ג'

ושאין לה שלש דפנות

סימן תרל ס"ב - עיין לקמן דף ז.

אות ד'

ושחמתה מרובה מצלתה פסולה

סימן תרלא ס"א - עיין לקמן דף כב:

אות ה'

מבוי שהוא גבוה מכ' אמה ימעט

סימן שסג סכ"ו - ואם היה בגובה חללו יותר מעשרים אמה מצומצמות, אינו ניתר בקורה.

אות ו'

אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי

סימן תרלט ס"א - עיין לקמן דף כח:

באר הגולה

א כטעמא דרבא שם דסוכה דירת עראי בעינן

סוכה פרק ראשון סוכה ב

סדורת השי"ם

סוכה · ורבי יהודה מכשיר · בגמרא מפרש טעמיהו : **ושלשה נבוסה עצרים** · בגמרא מפרש טעמא : **שלש דפנות** · כמו בגמרא שלש לה : **ושמשה מרובה מצלתה** · המשמש כמל כדיבור והרי הוא שליחו ומל שם הסכך קרויה סוכה : **גמ'** מבוי **שגבוה** - מבוי שהוא סתום מכלם תורה אור

[לקמן יז:] עירובין ב.

[ביל שלש]

[לקמן כב:] עירובין ב.

ימעט · יקטיל : **מינו גריך** · והתם מפרש טעמא : **סוכה מדאורייתא** · דעשרים אמה דילה יליפיק מדאורייתא וקודם שנגמרה המצוה נלמדה שיעורה ממני : **מבוי פסולה** · שייך למיתני בה נמן פסול לומר לא נעשים כתולים וכהלכה : **מבוי** מדרבנן דמדאורייתא כני ליה בשלש מחיצות ולית גריך לקרות זו חלת מדרבנן : **מבי מקנאפא** · דלא שייך למתני בה נמן פסול דמקן הקרקע : **סוכה דנעשה מלמעה** · ולין דומין הקטיתין זו לו וגריך לעשות הלמן לכל הקרה והקנה כגון בגבוהה ימעט וכפליגה נבוהה יגביה ולמן לה שלש דפנות שעה לה ולמעמה מרוכה יוסיף סכך לגלך פסיק ומני פסולה דמני למיכלגיהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף נ:) ישנה לחם להלמיהו דרך קלרה : **מבוי לא נעשים ולין** - בתוספה מכנה : **לפפנו ידעו** · עשה סוכה שיעיבתה ביכרת לך בכתב ידעו כי בסוכות הושבתי ליתי ליעב הכי דרים ליה ותנ"ג דלין יולת מדי פטוקו דהיקף עגנו כבול מיהו דרעיגן ליה לרבה : **דלא מלגפ כפ פינא** · שלוט הוקה לת הסכך **פסים לגב** · ממעט לין סכך לגלה **ומוכפ המעמי לגב** : **מלגה בגגל דפנות** · שהגלגלין מגיעין זה לזה מחוך נוכה של דפנות ולין גריך סכך ולקמן מוקי פלוגתייהו ל' : זיהא בשלין בה לגלה לרבנן מוקי לרבנן דבבלי שיעורא ליכא לל סכך לגלה לל לל דפנות : **עפפרות קנים** · שני הרים גדולים הכפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים לין מתה זולתם שם בקפלה : **דל דפנות ליפא לל סוכה** · שתמה בלה מתחתי גמלה שמה בטל : **שבעה ימים** · סוכה של שבעה ומן לא דהיה ברלי ודייה במחיצות קנים : **לפפלם פפפרים** · גריך לעשות יסודותיה קטנין שלא תטול : **עד שפרים לפפם דלדם עופפ כו'** · שפיר דמי דזהלי יש בכלל קבע ערלי והרי עשה כסוכה ועל כגיכך לא הקפידה תורה על הערלי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שמהלא יכולה לעמוד ע"י יחידות ערלי : מרכתי' וסוכה פהיה לגל כה כתי' עמי מזרם ומתמר ומיכמי מגל שלא ידרו גמוים לסוכה אלא ולדו משום דבעיגן מבכה ערלי ולי"ב הוה ליה קבע: כרבי

סוכה

****שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה** פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאינה גבוהה עשרה טפחים ישאין לה (*שלשה) דפנות ושחמתה *מרובה מצלתה פסולה: **גמ'** תנן התם **מבוי שהוא גבוה *מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעיא אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה (*דנפיש מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מיליה תני תקנתא מנה"מ *אמר רבה דאמר קרא °למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משם דלא שלמא בה עינא רבי זירא אמר מהכא °וסוכה תהיה לצל יומם מחרב עד עשרים אמה אדם ישב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם ישב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשרתות קרנים הבי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשרתות קרנים איכא צל סוכה הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ורבא אמר מהכא °בסוכות תשבו שבעת ימים 'אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אביי אלא מעתה עשה מרוצות של ברזל וסיכך על גבן הבי נמי דלא הוי סוכה א"ל הבי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק

בולתו

לקבוע הנסרים במסמרים שלא יכלו גזמים בסוכה ולפיכך מותר לומר דאסור משום גזלא הקרים לא הוי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסכסכן בנסרין דלי מכסרת בהו אחי למימר מה לי לסכך בזה מה לי ליעב בזה אחת הקרקע ביתו וביתו ולפי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ישות הבנה מ"מ מין דלא אסור מדרבנן שלא יסיחה למימר שהגזמים מין קלגה ר"ל דגרו דלא חיישינן בדפנות לי מביר להו קבע מ"מ בסכסכה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתסרה עד דעביד לה ערלי ומה"ע עמי ליתא לרבי זירא דדיש מלכתי' וסוכה פהיה לגל כה כתי' עמי מזרם ומתמר ומיכמי מגל שלא ידרו גמוים לסוכה אלא ולדו משום דבעיגן מבכה ערלי ולי"ב הוה ליה קבע:

כרבי

[אבל לאמה מב' אמה דהשמיטה לה דעביד אינשי דירת עראי אע"ג דעביד לה מעין דירת קבע [נמי נפיק]. בלולה הני אמוראי דרבה לא אמרי משום רבוריא לדר דהאי דירתא דכתיב בה קרא ליהא דריתא לשון דירתא בסוכה דצריך הישוב שיעור ידישתי כי ישב בסכך של אותה סוכה אלא דריתא לדוחות כלומר דבאין כיון שדואגין ששישון סוכות ופגיזון בית דירתן ויתיבון ביומות דצב בסוכה שאילין דסמני מה. ששון כך וסגירין לתן אבותיהם מעשה יציאת מצרים' וד' דיא סוכה ליישב הישראל בשלות בלי פחד אי אפילו במדבר בסקים שאין שם לא חיבה ולא עיר ואין חרשנין אלא לשבת אי לדוחה מפר וסוכה לצל ולסכמה ריי ולא נלשר מסנה דין סוכה של מצות ומפני ר' דיא אי הבי ליטעב חיפה בלשון כלומר דבר הנכבה הבמדבר כן הלשון ומן המסר אמרי כתיב בלשון סוכה לשרך כי גם סוכה של מצות (בעינן) אי דיא מצוותה (כרבה) (כרבא) בפי לא אמרי משום קושיא דאביי כי' דא דאמר ר' יאשי' אמר רב מחלוקת ר"ק ורבנו"ל ר' יהודה בשאין דשנות

*) [כלפה דחבר דל"ל דמשי"ם סבולה משום דלמעלה מכי' לייט יוצב בגל סוכה אלא בגל דפסול] **) [כלפה דל"ל סכת לם בסיר מדפנות המפת לל סכסך כמקום לחבר ומי]

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ח סמג עשין מז טור שו"ע א"ח סי' תרלב סעיף ב :

ב ב מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ח :

ג ד ה מיי' שם הלכה ב סמג שם עשין מ"ח סימן תרל הלכה ב :

ו ח ט מיי' שם הלכות סוכה הלכה ה סמג עשין מז טור שו"ע א"ח סי' תרלא סעיף א :

[ביל דמשלה מעמדים כו']

ז ו מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מז טור שו"ע א"ח סי' תרלב סעיף ח :

[ביל דנפרשין מילות וכ"ל בעירובין ב.)

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה' ור' יהודה מכשיר ' ותנן בברייתא מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה אין בעירובין ר' יהודה מכשיר ' פליגא תני פסולה ' מבוי שהוא מרדבנן כי' ובאו לבאר מנין כי תנוכה פוסל בסוכה ' רבה אמר מהא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל כל סוכה שאינה ירדעה דראוי סוכה רעבוה הוא אינה סוכה ' ולמעלה מכ' אמה אין אדם יודע שדר בסוכה ולא שלמא בה עינא לשיכך פסולה הי' ' דיא אמר אביי אלא מעתה עשה מרוצות ברזל וסיכך עליהן הי' ' דיא אמר רבא אלא מעתה הבי נמי דלא הוי סוכה ' ' בצל דפנות ' ' '

סוכה פרק ראשון סוכה

כרבי וכיון דפנות מגיעות לסכך משלמו שלמא כיה עינא · ולא דמי לגר חנוכה וקורת מבוי דלא חשיב סיכך למעבר מעבדים לגר חנוכה וקורת מבוי דלא חשיב סיכך למעבר מעבדים

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"ב לימא קרא ורופא תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלמא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלמא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דדריזרא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחוקה אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו אבל מחוקה יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כהד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשבא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשבא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחוקת ראשו ורובו ושלחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחוקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתיבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה *אמר רבי יהודה *מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו *משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים הוו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו *מדרבנן הוא דמיחייב ואיהי בדרבנן לא משנתח"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מהלוקת דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

משום

כולהו · הכך תמוהלי: **כרבנן נמי אמרי** · דילוף מלמטן ידעו : **פסול** · לאו בידיעה דיסיכת סוכה קא אמר אלא בידיעה דורות הכאין היקף סוכות עגני כבוד הנעשה לאכות : **ליפוס ספפיים** · לוחם סוכות יהיו לגל לעונג ולמסתור לכבל סוכת מלוה לוהה לגל : **פרפי** · דלין עם סוכה אלא הנעשיה לגל ההיא דימות המשיח משום דנעשיה לגל קרויה סוכה : **פשוס קושיא דאביי** · דעבה מחיות על בדזל ושיטיא לא משמע להו הואיל וקרא לאו דוקא עדלי קקע לא יפקיע מיעה שישורא : **כמאן** · מהכך תמוהלי דלעיל אזלא הך סי' : **מחלוקת** · דר' יהודה ורבנן : **משלט שלמא כיס עינא** · דרך דפנות דאי עגמת משום עדלי הוא לו משום לגל דפנות מגיעות לסכך אבל תמוהלי מודו רבנן : ה"ג מחלוקת בשאין בה אלא תרכבו תמות על תרכבו תמות אבל יש בה יותר מכבו יותר סי' : **פשוס גל** · ודאי משום משלט שלמא בעפי מד' תמות *פורחת לא שלמא בה עינא : **מכי נרסינן מחלוקת בשאינה מחוקה אלא כדי ראשו ורובו** · ודאי מעגמת דעשרים אמה דאי יכיל דרויחה איכא לגל : **כמאן דלא כהד** · מהכך לעיל דמפרש עגמת דעשרים אמה דאי מכדי דאמרו ורובו ושלחנו(מיי) לא שלמא ולא מי לגל מי ליכא ומחיות קבע מי בעיא: **רבנן ורובו** · דרך פשוטהן בהסיבה היקה על מעות ומסוכין על לה שמאלה ואין לוכלין זקופין ויושבין כמוו לפיכך הארך עומר לאמו ורובו לאשוקי קבוה שראמו נכנס בה ושלחנו ולא רובו לו לאמו ורובו ולא שלחנו : **למפכל** · לאמר הסוכה דאמר בין גדולה בין קטנה לא כאלקו אלא בשאין דפנות מגיעות : **אלא רב פונא ורב פנן** · דאמרי עגמת דרבנן בשיטרא דמסבא הוא ומר אמר ד"ח ומר אמר לאמו ורובו ושלחנו ולא שלחנו : **נימא בכבכבר סוכה** · בארבה ובראבה פליגי דתנוייהו אים לה דבי פליגי רבנן בסוכה המטומטמת בשיטור הכבר אורך סוכה פליגי ובעפי מיהא מבמרי אפילו הוא גבוהה דבין דרויחה איכא לגל סבר לו עגמת אחרינא להכשירה דרב הונא סבר לו אפשר להעמיד מחלוקתן בפחותה מד' אמות דאם כן בלאו גבוהה מעבדים אמה פסולה דאמר לקמן הכי (דף ג.) : **אבל יותר מכדי לאמו כו' בשירה** · ועגמת דפסול למעלה מעבדים לא ידע לן כדאמרן לעיל דאך לא כחד : **ומר סבר בכדי לאמו ורובו ושלחנו** · וכן ביותר עד ד' אמות פליגי בגובה פליגי דבין דרויחה איכא לגל : **פיפיבי** · להך דאמרו דפרשו דפלוגתא דמתני' כדמפרש ואזיל : **קטן שאינו צריך לאמו** · אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב נתנו במות סוכה: **מדרבנן** · שהקיקו להרגיל את הקטן למצוה שהוא רחוי לה כדי שיהא ממוך ורגיל למצות : מצוה

מסורת השי"ס

[ביכא פורחת לגן לא מוכן ופליגי ג"ל נמי לא שלמה בה]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמאן דלא כה"ל עם ד"ה לאמו ורובו :

גליון הש"ס

גמ' אמ"ר מעשה בהילני המלכה · עיין מיהוכן דף לז ע"ל תוס"ד מיכל ועיין בריאכן שיטן ס"ז : שם דמחייב · עיין יומא דף סב ע"ב בחי' ר"ם בן שמנה ובמ"ש שם שיהה מתחבטם לעשות בעצמה ויקיל ולדך

[רש"ש שיטה מס ד"ש בסכת וכעיריכין כב ד"ס עד וכסוכות מ. ד"ס שעיס ודף ס. ד"ס ד"ס וכמה לה: ד"ס מרבנים]

[אמרי כפנוי' וכ"מ קטן שא"צ לאמו מדרבנן הוא דמחייב ולפיכ דרבנן לא מיתיבה לפיכ לאחר לאוסם ומ"ש : תוס' ד"ס יש בה וכו' · לפי תשובה ומבלין מ"ל שיטן קבו :

*) [מי' כרי"ף ס"ב ולפיכ דבה בה ז"ל]. **) [נראה דל"ל לגלה בסכבר דסוכה אבל בשאר דסוכה לא שייכי]:

§ מסכת סוכה דף ג׳ §

אות א׳

הלכה צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו

סימן תרל״ד ס״א - [1]סוכה שאין בה שבעה על שבעה, פסולה - דזהו השיעור שמחזיק ראשו ורובו של אדם, [דגברא באמתא יתיב - הרא״ש], ושולחן טפח, **[ולכאורה** הרי האדם יושב בוי״ו טפחים וטפח לשלחנו, ודי בוי״ו על ז׳, **ואפשר** דכיון דבעינן ז׳ מצד אחד, צריך להיות ז׳ מכל צד, כדי שיוכל האדם לישב בכל מקום ומקום, **וממ״א** משמע עוד טעם בשם רש״י, לפי שדרך סעודתן בהסיבה, ואין אוכלין זקופין ויושבין כמונו, לפיכך צריך זע״ז להיות בזה ראשו ורובו ושלחנו, **ואפי׳** לדידן דיושבין זקופין, והוי סגי בוי״ו על ז׳, מ״מ בעינן זע״ז, דבציר מזה לאו דירה היא כלל, אלא דירה סרוחה].

ועיין באחרונים שהסכימו, דבין באורך ובין ברוחב לא יחסר מז׳ טפחים, וע״כ אם בצד אחד פחות משבעה טפחים, ובצד השני ארוך הרבה יותר, לא מהני לזה.

(עיין בר״ש הטעם, דלראשו ורובו של אדם צריך אמה, דגברא באמתה יתיב, ושולחנו מחזיק טפח, וכ״כ הריטב״א, **והנה ידוע המחלוקת** שיש בין הראשונים, דלהרי״ף הוא רק משום גזירה שמא ימשך אחר שולחנו, ולפ״ז מן התורה די בראשו ורובו בלבד, והוא שיעור וי״ו על וי״ו, ורבנן תקנו ז׳ על ז׳ כדי שיוכל להעמיד השולחן בתוך הסוכה ולא ימשך אחריו, ולי״ת הפוסקים, כל שאין בו ז׳ על ז׳ שיוכל להיות שם ראשו ורובו, אין בו הכשר סוכה מן התורה, דלאו דירה היא כלל).

כתב המ״א, אפילו סוכה גדולה הרבה, ובמקום א׳ יש קרן אחד משוך לפנים שאין בו ז׳ על ז׳, אסור לישב שם, כיון שהמקום צר לו לשבת שם, והעתיקו האר״ר, (**והנה בדה״ח** ראיתי שהעתיק ג״כ דברי המ״א, וסיים ע״ז, ודוקא כשהקרן אינו רחב ז׳ ג״כ, אבל כשהקרן רחב ז׳, רק אינו ארוך ז׳, כשר, כיון שמצורף לסוכה גדולה, **תדע** דהא בעגול ויש לרבע ז׳ על ז׳, מותר לישב סמוך להדופן, אף דבעגולה סמוך לדופן ליכא זע״ז, אלא ודאי כיון דמצורף לגדולה כשר, דבשלמא כשהקרן אינו רחב ז׳ ג״כ, יש לומר דחשיב כלול של תרנגולים ופסולה, אבל כשרחב ז׳, רק שאינו ארוך ז׳, ודאי דכשרה דמצורף לסוכה גדולה וכו׳, עכ״ל, **ולענ״ד** לא דמי זה לזה, דשם הולך כל העיגול מבפנים בשטח אחד, ואין לחלק זה מזה, וכולו כשר, דאין צר לו לשבת שם כלל, דשטח אחד הוא עם הריבוע, ולכן לא אישתמיט אחד מן האחרונים לחלק בזה, **משא״כ** בענינינו, אף דאין מחיצה מפסקת, מ״מ הרי מנכר שהקרן הזה חלוק מן הסוכה הגדולה, וצר לו לשבת בקרן ההוא, ולכן מחמיר המ״א בזה, **ולענ״ד** דינא דמ״א דמיא למאי דאמרינן בשבת דף ז׳, דקרן זוית הסמוכה לר״ה, כיון דלא ניחא תשמישתיה אינו מצטרף עם הר״ה, אף דליכא הפסק ביניהן, וככרמלית דמיא, וה״נ כיון דצר לו לשבת שם, ומדברי המ״א משמע ג״כ דלא כוותיה, שכתב שאין בו ז׳ על ז׳, ונמשך במאמר אחד עם הקודם, משמע דדינו כשאר סוכה שאין בה ז׳ באורך וז׳ ברוחב דפסולה, וע״כ לפענ״ד אין לזוז מדברי המ״א).

(אכן בפרט אחד נראה דיש להקל בזה, וכמו שכתב בבכורי יעקב, וז״ל,

אף שלא מלאני לבי להקל לישב שם נגד דעת המ״א, מ״מ נ״ל שא״צ להקפיד שלא להניח השולחן באותו קרן, ולא חיישינן בזה שמא ימשך אחר שולחנו, כיון שהרבה פוסקים ס״ל דאפילו בשולחנו בתוך הבית לא גזרינן הכי, כדאי הם לסמוך עליהם בזה).

(**ודע** עוד דהא דבעינן השיעור ז׳ על ז׳, הוא בכל גובה עשרה טפחים,

ועיין בפמ״ג, דצריך הכל בריבוע, ונוי סוכה דממעטין מן הצד, הוא ג״כ עד גובה י״ט).

[2]ולענין גודל, אין לה שיעור למעלה - ואף דסוכה דירת עראי בענין, מ״מ הא אפילו גדולה הרבה יכול לעשות מחיצותיה עראי בהוצא ודפנא, וע״כ אפילו עשאה בקבע כשרה.

אות ב׳

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב״ש אומרים לא יצא

סימן תרל״ד ס״ד - מי שהיה ראשו ורובו בסוכה, ושלחנו חוץ לסוכה, ואכל, כאילו לא אכל בסוכה – (לדעת התוס׳, מן התורה לא יצא, כיון דרבנן גזרו על זה, ואמרו כאלו לא קיים מצות סוכה, ולהר״ן וריטב״א רק מדרבנן, ולדינא אין נפקותא, דלכל השיטות צריך לחזור ולאכול בסוכה, אכן לענין אם יברך זמן באכילה שניה, דעת הפמ״ג דיברך, והבכור״י חולק עליו).

אפילו אם היא סוכה גדולה, גזירה שמא ימשך אחר שלחנו - ר״ל וכ״ש אם היא קטנה שאינה מחזקת רק ראשו ורובו, ושולחנו היה בתוך הבית, דבזה בודאי שייך לומר שמא ימשך אחר שולחנו, כיון דהמקום צר לו בסוכתו, **וגם** דהרבה פוסקים סוברים דבזה אינו יוצא מן התורה, דלאו דירה היא כלל.

ואם מקצת שולחנו עומד בסוכה ומקצתו תוך הבית, מותר, דלא גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו, [**ואפי׳** אם רובו בבית, ובסוכה רק טפח ממנו, מותר, דהא סגי בשלחן טפח, כ״כ המ״א, **ובברכי** יוסף כתב דוקא רובו בסוכה, ואפי׳ משהו יותר מחציו סגי, דמה דדי בשלחן טפח, זהו אם אינו מחזיק רק טפח, **אבל** בשלחן גדול ורק מקצתו בסוכה, גזרינן שמא ימשך].

באר הגולה

ב מימרא דרב הונא סוכה ג׳, וכפי׳ הרא״ש שם, ורי״ף בסוף פרק ב׳ דבגמרא ט״ו שפירשו בגובהה – ב״י.

ג רמב״ם «ופשוט הוא, דאל״כ היה להם לחכמים לפרש כשם

מסורת השי״ס

סוכה פרק ראשון סוכה ג

מתני׳ **לא** עגלה קטנה שלא בה מפני התוס׳ : **אינו יפה״ד בקטנה** · מה שנתקן בקונטרס נרא מקן בר רבה מה לאיש נרבי יהודה הא לי אפקר לשבעה בנים בשבעה עפחים לא פירכא היא דדילמא תרוכה מוכח אבל לא היתה רחבה *שבעה עפחים ובנים בתוכו אורך הוו יתבי :

גמ׳ **דאמר** לך מני ב״ש היא ולא חזו מעה ס׳ · בסדר רב עמרם פסק בשבה מקומות אלמה כב״ש חדא דאלי דסוכה נריכה שתהא מחזקת לחלו וחוכו ומולחנו ואיתך בתמחות פרק הסכלת (דף מ. תוס) נני סדין בנילית ב״ש שפיריין וב״ה מחיכין עוד לשם כמה חוטין הוא שהם כמה תהא מחוכלנלת בית שוד הסם כמה תהא מחוכלנלת בית אמתי לומרים ד׳ ובה״ל נ׳ בכל הני עבדי כב״ש ואיתך בתמכת ברכות פרק אלו דברים (דף מ:) בש״ל מכבדין[לא] הבית ואמ״ב טמלנלירים ואמרינן בגמ׳ בטליה פירקין אלמה בב״ה בר מהך עוד הסם בסוף בב״ש א״ל אלא כמאן איבא דאמרי אמר רבי אבא דאמר לך מני א״ל ב״ש היא ולא חזוו מינה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ממאי דב״ש ובית הלל בסוכה קטנה פליגי דלמא בסוכה גדולה פליגי וכגון דיתיב אפומא דמשולחא ושלחנו בתוך הבית דבית שמאי סברי גורינן שמא ימשך ארד שלחנו ובית הלל סברי לא גורינן ודיקא נמי דקתני *מי שהיה ראש ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב״ש פוסלין ובית הלל מכשירין ואם איתא מחזקת ואינה מחזקת מיבעי ליה ובסוכה קטנה לא פליגי והתניא מחזקת ראש ורובו ושלחנו כשרה רבי אומר עד שידא בה ארבע אמות על ארבע אמות ותניא אידך רבי אומר *כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה ורב״א אפילו אינה מחזקת אלא ראש ורובו כשרה ואילו שלחנו לא קתני קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ דא ב״ש דא ב״ה אמר מר זוטרא מתניתין נמי דיקא מדקתני ב״ש פוסלין וב״ה מכשירין ואם איתא בש״א לא יצא וב״ה אומרים יצא מיבעי ליה ואלא קשיא מי שהיה לעולם בתרתי פליגי בסוכה קטנה ופליגי בסוכה גדולה וחסורי מיחסרא והכי קתני מי שהיה ראש ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב״ש אומרים לא יצא וב״ה אומרים יצא ושאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו בלבד ב״ש פוסלין ובית הלל מכשירין מאן תנא להא דתנו רבנן בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות *פטור מן המזוזה *ומן המעקה *ואינו מטמא בנגעים *ואינו נחלם בארבע ערי רומה *ואין רוורין עליו מערבי המלחמה ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב ואין

ואין מניחין בו עירוב · אלא חזי לדירה ואפי׳ לעמולא דאמר פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מט. תוס) עירוב משום קנין לא קיימא לן · כדאמרינן בפ״ב דעירובין (דף יא.) דאמר מר אמר שמואל

אבל אם כל שולחנו בבית, אפילו הוא יושב כולו בסוכה, ולא רק ראשו ורובו, והסוכה היתה סוכה גדולה, אסור, [מ"א, **ובא"ר** כתב שצ"ע בזה].

[**וגראה** דכ"ז דוקא ביושב על פתח הסוכה מבפנים, ולוקח מן המאכל שערוכין לפניו על השלחן מבחוץ, וכמו שצייר הגמר', דיתיב אפומא דמטללתא, דאז גזרינן שמא ימשך אחר שלחנו, **אבל** שלא בכה"ג, שיושב בסוכה ואוכל, ואינו לוקח מן השלחן כלל, רק שנוהג כמו עני שפתו בידו ואוכל, אז לא גזרו חכמים כלל שמא ימשך].

[**וסוכה** שמחזקת רק ראשו ורובו, אפי' אם ירצה לאכול בפנים ופתו בידו, ג"כ אינו יוצא בזה, דכל שאינה ראויה לאכילה כדרכה, היינו שאין לו מקום להעמיד שלחן ולאכול, אינה סוכה, **משא"כ** בשיכול להעמיד שם שולחן, אלא שמתעצל בזה, בודאי יוצא באכילתו].

(**מה** דפסול בגדולה, הוא דעת הרי"ף והרמב"ם, דבגמרא פליגי ב"ש וב"ה בתרתי, בסוכה גדולה, היינו שיש לה שיעור סוכה ז' על ז', ושולחנו בתוך הבית, **ובסוכה** קטנה שאינה מחזקת רק ראשו ורובו, ושולחנו בתוך הבית, ואיפסוק הלכתא כב"ש, וס"ל דתרוייהו בחד טעמא שייך, משום שמא ימשוך אחר שולחנו, א"כ הלכה כב"ש בין בסוכה גדולה ובין בסוכה קטנה, **אבל** שארי פוסקים חולקים, וס"ל דשני טעמים יש, בסוכה קטנה הטעם, משום דבעינן קבע, אע"ג דפסקינן דסוכה דירת עראי היא, מ"מ בעינן קבע קצת, ואם אינו מחזקת ראשו ורובו ושולחנו הוי דירה סרוחה, ובסוכה גדולה הטעם, שמא ימשוך אחר שולחנו, **וא"כ** אע"ג דאיפסוק הלכתא כב"ש בסוכה קטנה, בסוכה גדולה הדרינן לכללא, ב"ש וב"ה הלכה כב"ה, **אכן** המחבר פסק להחמיר כהרמב"ם, **ועיין** בחי' רע"א על משניות, דבסוכה קטנה סמוך לסוכה גדולה, וראשו ורובו בסוכה קטנה שאינו ז' על ז', ושולחנו בסוכה גדולה, בזה הרי"ף לקולא ותוס' לחומרא, דלהרי"ף יצא, דלא שייך למיגזר שמא ימשוך, דהא גם שולחנו בתוך סוכה כשרה, ולתוס' פסולה, דמ"מ סוכה הקטנה דירה סרוחה היא, עכ"ל).

מי שיש לו סוכה בשדה סמוך לביתו, כגון בכפרים, אסור להוציא מביתו לסוכה דרך רה"ר או כרמלית, **וכן** שני סוכות בחצר אחד שלא עירבו עירובי חצרות, אסור לטלטל מזו לזו, **וע"י** עכו"ם מותר.

אות ג'

בית שאין בו ד"א על ד"א פטור מן המזוזה

יו"ד סי' רפו סי"ג - בית שאין בה ד' אמות על ד' אמות, פטור. [ד]ואם יש בו כדי לרבע ד' אמות על ד' אמות בשוה, אע"פ שארכו יתר על רחבו או שהוא עגול או בעל ה' זויות, חייב.

אות ד'

ומן המעקה

חו"מ סי' תכז ס"ב - כל בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות, פטור ממעקה.

אות ה'

ואינו מטמא בנגעים

רמב"ם פי"ד מהל' טומאת צרעת ה"ו - אין הבית מטמא בנגעים עד שיהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר.

אות ו'

ואינו נחלט בבתי ערי חומה

רמב"ם פי"ב מהל' שמיטה ויובל הי"ב - בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות אינו נחלט כבתי ערי חומה.

אות ז'

ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה

רמב"ם פ"ו מהל' מלכים ה"ה - אבל הבונה בית התבן ובית שער אכסדרה ומרפסת, או בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, או הגוזל בית, הרי זה אינו חוזר.

באר הגולה

ד טור בשם הרמב"ם שבספ"ו, דס"ל כל שיש בו לרבע כן, ראוי לדירה הוא, והוא בכלל ד' אמות על ד"א

סוכה פרק ראשון סוכה

6

ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות - דימה הלי בית מלא (סט) טיהגין קרפף לו וקרפף לו בגלא בית כך היא וכן לרבנן עבדיהיה לר"מ דאמר פרק כלל מעברין (עיירוגין דף מ: אמר דאמר רב דאמר קרפף אחד מלינה דרב הונא דבגמרא ומתיא כר רב דאמר קרפף אחד לשמיהו אותו קרפף אינו צריך בית ולא כשיש יותר ממאה ולרבנים אחת אמה ושלש אמה בין שתי עיירות והא שישר שני קרפיפות שבמקום מלמרף בית זה לגרפן דבעיים בו ד' תשיב המעבר מאיר ולגרפן ולא בית בית לרבע אמות לא תשיב הכי כמאן דליתא ולין העיירות מתחברות מה לו להכיר שתי עיירות הוה ליה למימר ולין עושין אותו עיבור לעיר אחת כין שאין בו ד' אמות דלי הוה ד' אמות ולקלי לעזר בעיירות ולרבנים אמה ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין חוזרין עליו מעורבי המלוכה מ"מ דבית כתיב בוא בבולהו ואין מעורבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב מ"מ דלא חוי לדירה "עירובי חצירות אין מניחין בו אבל "ישתוף מניחין בו מ"מ דלא גרע מחצר שבמבוי דתנן *עירובי חצירות בחצר שתופי מבוי במבוי הוינן בה עירובי חצירות בחצר ודתנן הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב "והדר שם אינו אוסר אלא אימא "עירובי חצירות בבית שבחצר ושתופי מבואות בחצר שבמבוי והאי לא גרע מחצר שבמבוי "ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות דאפ' כבורגנין לא משיגין ליה כ"מ בורגנין חזו למילתיהו והאי לא חזי למילתיה ואין האחרון והשותפין דולקין בו מעמא דליתא ביה ד' אמות הא אית ביה ד' אמות דולקין והתנן *"אין דולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא אימא "אין בו דין חלוקה "בחצר דאמר רב הונא חצר לפי פתחיה מתחלקת ורב חסדא אמר 'נותן לכל פתח ופתח ארבע אמות והשאר דולקין אותו בשוה דהני מילי בית דלמרתי קאי יהבינא ליה חצר הואי דלמיסתר קאי לא יהבינן ליה חצר: "יתרה גבוהה מעשרים אמה ובא למעטה בכרים וכסתות לא הוי מיעוט ואע"ג

עין משפט
נר מצוה

יד א מ"י פ"ח מהלכות עירובין הלכה מז סמג עשין קיב טור ש"ע א"ח סי' שפ סעיף ג:
טו ב מ"י שם הלכה ח ח סמג שם טור ש"ע א"ח סי' שפ סעיף ח:
טז ג מ"י שם הלכה מז סמג שם טור ש"ע א"ח סימן שפ סעיף ג:
יז ד מ"י שם ע"ד מ"ל ח סמג שם טור ש"ע א"ח סי' שפ סעיף ח:
יח ה מ"י שם ס"ל טור ש"ע א"ח סי' שפ סעיף ח:
יט ו מ"י שם הלכה יז סמג שם טור ש"ע א"ח סימן שפ סעיף ח:
כ ז מ"י פכ"ח מהלכות שבת הלכה כ סמג לאוין נח טור ש"ע א"ח סימן שמ סעיף ו:
כא ח מ"ם מ"י פ"ח מה' שבת הלכה ד סמג עשין סב טור ש"ע א"ח סימן קפב סעיף ח:
כב ט מ"י שם מיי' פ"ב מה' סוכה הלכה יג ש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ג:
כג י מ"י פי"ב מה' סוכה הלכה ט ש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ח:
כד יא מ"י פ"ב מה' סוכה הלכה יא ש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ח:

רבינו חננאל

שאין בו ד' אמות על ד' אמות אפשר מן הטעונה ומן הסעקה מה' דטלטלו ב ס ו כ ה ואיקימנא אפילו לרבנן בהוקמתא ראשי וחיבו בשעם הרוא דירת הדאי אבל בית הדר' דירת קבע אפ"ל רבנן סחיר שאינו בית דירה ולא מקרי ד' אמות על ד' אמות ובי"ש פרות מה' אפר מר מפר מן הטעונה ומן הסעקה מה' דבי הא בחריא כתיב מה קרא בית מדוה שנאמר והכתים על מחות ביתך מעקה שנאמר כי תבנה בית חדש ועשית מעקה ואינו נחלט שנאמר כי יסבר בית מרתב וגו' וכתיב בערכי המלחמה מי האיש אשר בנה בית חדש ' בנעים כתיב כנגע נראה לי בבית. ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב ס"ם דבקין דאין בו ד' אמות על ד' אמות ולא אמרה לא דירה הוא אבל שיתופי מבוי מבריתהון דקר"ל עירובי חצירות בבית שבחצר ושיתופי מבוי בחצר שבמבוי והא בית שאין בו ד' אמות בחצר מחצר שבמבוי ' ואין מחצר שבמבוי לחצר ולא חוי לדירה ולא חוי שעשין עירוב לדירה אבל בורגנין חזו לדירה אבל בורגנין חזו ואיקימנא אין בו דין חלוקה כמו בית שיש בו חלק בחצר ' ר' הא דאמר רב הונא והתר מתחלקת לפי פתחיה רב חסדא אמר נותן ד' אמות לכל פתח ופתח והשאר דולקין בשוה ' הני מילי בית דקאי

מסורת השס"ם

[נ"ל חבא]

**ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות ואין האחרון והשותפין דולקין בו לימא רבי היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן *דתם אלא לענין סוכה דדירת עראי היא אבל לגבי בית דדירת קבע הוא אפ' רבנן מודו דאי אית ביה ד' אמות על ד' אמות דיירי ביה אנשי ואי לא לא דיירי ביה אנשי: אמר מר פטור מן המזוזה ומן המעקה ואין ממא בנגעים ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין חוזרין עליו מעורבי המלוכה מ"מ דבית כתיב בוא בבולהו ואין מעורבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב מ"מ דלא חוי לדירה "עירובי חצירות אין מניחין בו אבל "ישתוף מניחין בו מ"מ דלא גרע מחצר שבמבוי דתנן (פס דף כח.) תחיתו מכרגע לבי כמשמת דהיתא דהוי מלחת פרטו אמלי סמפיה לחיתו אמר לן מערבין בו ואין מניחין בו עירוב אמר לן מערבין בו ואין מניחין בו עירוב אמר לן מערבין בו ואין מניחין בו עירוב

§ מסכת סוכה דף ד. §

אות א'

תבן ובטלו היו מיעוט וכ"ש עפר ובטלו, תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם...

סימן תרלג ס"ד - מיעטה בתבן וביטלו, הרי זה מיעוט - וא"צ לנענע הסכך מחדש, אע"ג דפסולה היתה קודם שמיעט גובהה, וכדמוכח לעיל בסימן תרכ"ו ס"ב בהג"ה עי"ש.

עיין לעיל סימן שנ"ח ס"ב פלוגתא בזה, די"א דוקא כשמבטל לעולם, **ויש** מקילין דדי כשמבטל לאותו שבת, והכא גבי סוכה ג"כ די לפי"ז בשמבטל לכל ימי החג שלא להזיזם ממקומם, **ונטו** האחרונים להקל בזה.

אבל בששטח תבואה ע"ג קרקע, לא מהני אפילו בשמבטלם, דבטלה דעתו, וכמו בכרים וכסותות.

ואין צריך לומר עפר וביטלו; אבל סתם אינו מיעוט, "אפי' בעפר, עד שיבטלנו בפה - ע"ל סימן שע"ז סט"ב, די"א שגם בביטול בלב סגי.

כתבו האחרונים, דאסור למעטה ביו"ט, דהוי כעין בונה, ועוד שמתקן הסוכה בזה ומכשירה, ואסור כההיא דהדס בסימן תרמ"ו.

[**ובחי'** רעק"א מסתפק, במיעטה בעיו"ט רק לא ביטלה, אם רשאי לבטל ביו"ט, וטעמו, דאע"ג דביטול ביו"ט שרי, הכא גרועה, שהרי מתקן הסוכה ומכשירה ע"י ביטולו, וכמו לענין להתרים תרומה בשבת, דאסור אפי' בקריאת שם בלבד, כמו כן הכא, **ומ"מ** אפשר דיש להקל, מאחר דלכמה פוסקים בהסכם בלבד ג"כ סגי].

(**הגה** יש מאחרונים דמפרשי, דדעת המחבר בעפר ואין עתיד לפנות אותו, דהוי מיעוט, **אכן** מלשון "שיבטלנו בפה" לא משמע כן, ובאמת יש בזה דיעות בראשונים).

אות ב'

בית שמילאהו תבן או צרורות וביטלו מבוטל

רמב"ם פכ"ד מהל' טומאת מת ה"ג - 'בית שהוא מלא תבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפח, טומאה בפנים בין בתוך התבן בין שהיתה בין תבן לקורות, כל הכלים שכנגד יציאת הטומאה במלואו של פתח טמאים, היתה טומאה חוץ לתבן במלואו של פתח, כלים שבפנים אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח טהורין, ואם לאו טמאין, ואם יש בין תבן לקורות פותח טפח, בין כך ובין כך טמאין, שאין התבן חוצץ מפני שסתם תבן דעתו לפנותו.

אות ג'

היתה גבוהה מכ' אמה והוצין יורדין בתוך כ' אמה אם צלתה מרובה מחמתה כשרה ואם לאו פסולה

סימן תרלג ס"ב - היתה גבוה יותר מעשרים, והוצין (פי' ענפים קטנים עם העלין שלהם) יורדים למטה - ר"ל שאם נמדוד עד ההוצין ליכא חלל יותר מעשרים, **אם צלתן מרובה מחמתן** - פי' של אותן ההוצין, אי שקלית לסכך העליון יהיה צלתן מרובה מחמתן, **כשרה** - דמנינן כ' מהם ולמטה.

ואם לאו, פסולה – (ואע"ג דפסקינן לעיל, דהיכי שאין בחללה יותר מכ', אפילו כל סככה למעלה מעשרים כשר, ומשמע דאפילו אין בסכך התחתונה לחודה שיעור כדי שתהיה צילתה מרובה מחמתה כשר, ומשום דמצרפינן כל דרי דסכך המונחים זה על זה, ובין כולם צלתה מרובה מחמתה, וא"כ ה"נ נצרף סכך הגמור להוצין, עיין בר"ן שתירץ, דהוצין יורדין לא חשיבי כסכך, הלכך כל שאין צלתן מרובה מחמתן מחמת עצמן, כמאן דליתנהו דמי, ונמצא שחללה יותר מעשרים, משא"כ בסכך דחשיב).

(וב"ל פשוט, דבאופן זה אפילו ההוצין יורדין לתוך חלל כ' ג"כ פסול, כל שהסכך שלמעלה מן ההוצין הוא יותר מעשרים אמה מן הארץ).

אות ד'

היתה גבוהה י' טפחים והוצין יורדין לתוך י'... הא דירה סרוחה היא ואין אדם דר בדירה סרוחה

סימן תרלג ס"ט - היתה גבוה מעשרה, והוצין יורדין לתוך עשרה, אפילו אם חמתן מרובה מצלתן - והו"א כיון דאין עיקר הסכך למטה מעשרה, אלא קצות הסכך, ולא חשיבי, וגם אין בהם כדי שיעור סכך, יהיה כשרה, קמ"ל אפ"ה **פסולה** - משום דסוף סוף קשה לאדם לדור בסוכה כזו, ודירה סרוחה היא, [**ומשמע** מהמחבר דאפי' בדיעבד פסולה, **ולאפוקי** מלשון הרמב"ם דמשמע לכאורה מיניה, דאינה אלא זהירות בעלמא].

באר הגולה

ה כרבנן משנה פרק ט"ו דאהלות, הרי"ף ורא"ש שם ורמב"ם פ"ד ו <פט"ו דאהלות משנה ו', והגם דהגמר' הביא משנה ד', ומה דפסק הרמב"ם ממשנה ז', נמצא בפ"ז ה"ו, אבל שם אינו מזכיר ענין של ביטול, דהולך לשיטתו דמש"כ במשנה ז' "וביטלו" הולך על הבית, ומש"ה מביא הענין משפט מה דפסק הרמב"ם ממשנה ו', דשם מבאר ענין של ביטול התבן>

מסורת השס

ופפ"ג דבטלינהו לכל שבטה בטלה דעתו אצל כל אדם ואין ביטולו ביטול: **מכן וביעלו** - כפיו לבטבה: **מכן ואין פסיד לפנותו** - ולא יעמוד לפנותו כל ימי החג ומיהו לא בטלו ממש בפיו: **לו עפר** - נתן בו סתם ואין יזוע אם עתיד לפנותו אם לא: **מחלוקת ר' יוסי** כו' - וכן עפר ואין עתיד לפנותו יש בו מחלוקת דבטיל לר' יוסי מסתמא ואפ"ל לא בטלו כפיו ולרבנן לא בטיל והא דקתני סתם דעפר סתם מעמו כתו דר' יוסי דאפי' עתיד לפנותו לר' יוסי דלא בטיל ולא אמר דבטיל לבנן דתנן לרבי יוסי אם הלכה שמעה לא בטיל אלא אם לא שמעה בטיל ולא אמר לרבי יוסי: **כי נרסינן בית שמילאהו מבן לרוחות וביעלו** - ולמנין אחלות תבן דעמוקה שיש לה אחל אלל שפה לינה בוקעת למעלה מן הגג לאבל עומאה לעלה שאין לה אלל שפה אימה לגג שבגגה עד לרקיע עמא דבוקעת ועולה וכן הלכה למעשה מסני ואלכך בית שיש בו מת לו כיון מן המת ומילאוהו תבן לו לרוחות וביעלו הויין לעלה ובוקעת אבל לא בטלו הוי כמאן דפייה ויש לה אלל: **מכן ואין פסיד לפנותו כרי פוס כמסס עפר וכביל** - ופליג בין לתבן בין לצרורות דצרורות סיבו עפר ובקמר מיל לכיך ביעול ואיל ר' יוסי תבן אם יזוע שאינו עתיד לפנותו דבטל אלא עתיד לפנותו דבטל אלא בכיל תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת לו לו לתי עפר סתם מחלוקת לר' יוסי בכיל: **והוין** - של סכך לתלמיהן התלויין: **פס נגעס** - של מוסס מעבר מלגן בגמוכה גמי לא ממעטי לפסול ואם תמקן מרובה מלגמן כמרה: **דוקן פלפנני** - בסתם סוכה בת שבעה דפעת כי מתגיתן והרביעית היא סוכה פתח: **מל פני כולם** - שמגיעין כ' לאלי האלעבת לב' דפעת הנדרין ואלעבת הוא בגין תבנים ועיגו אם יש בה באלעבת שיעור הכשר **סוכה** קטנה שבעה עפחים ומשהו דהיינו לאלשו ורוגו ובלאלו: **כצרים** - כל הסוכה שיש לה ג' דפעת והאי הכשר סוכה אפי' מן האלעבת והלאה דמגיע חצוה מרגש האלעבת ומעגה ומעלת דוקן אחגעי טולו כשר ודפעת הנדרים ברחב האלעבת הוכשרו בה הרי אלן סוכה קטנה כשרה ואמרינן לקמן (דף יט.) פסל הוצא מן הסוכה נידון כסוכה ומפרשינן ליה אם יש הכשר סוכה ביחד ועוד יש בסוכה מקום והלאה פסל הייגו הכשר הצטרי בפסולת גורן ויקב שהו דרכן לעשות ויוצא מהכשר סוכה שאין לו הכשר דפעת נידון בסוכה הלכך כל הסוכה כמות שהיא גדולה כשרה: **מן פלד** - כגון אם בגה האלעבת על פני אחד מדופני הנדרים: **אם יש מקום מלעבת ולכולו** - הגגי שהרחיקו ממנו ד' אמות: **אמולה** - דלא הוכרחו באלעבת זו אלא שהי דפעת לו: **אמות מד' אמות בכרם** - שלאן אם יהיה רקיע (נקמן דף ה.) הלכה למשה מסיני דמכאני סוכה על ידי עקומת קמ"ל דהשוקעקומה הנגינא אמות סתם חסר משהו ורוחון הרחוק כלילו הוא מן הדופן עצמו ומקום עד כנגד שפת האלעבת ולכן מודדין לחם נוכחן מקצת האלעבת ומעגה ולאן על פי שמחחיתו ומגיע כלפי חוץ הוחלו ולחלמו לוט כלה ע"כ זהו גובה חלגה והרי נתמעגו חלגה מחחיתו: **כיש שנפפס** - נגו וגגין שלהם חלקים הן הגוין ולא מקומעים ונפחת הגגו בחמלגו: **ופיכן** - כסכך כשר על פי הפחת ומגמת סכך הכשר מקבלו מן הדפעות לכל לד: **אמות מלרבע אמות בכרם** - שדופני הבית נעגשין לה דפעות ולתקלה אמות המקבלת ביכלהים רוחון לאחה כלילו הוא מן הדופן ומגקם הדופן עד כלן ולאן כלן סכך פסול אלא דופן ומחוכר לסכך כשר: **סתם סוגה** - דאמר דופן עקומה מקום דדופן דיהא חזי לדופן גבוה מכשיעור (דף ג.) גבי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת סכך במעלה דפסלינן הסוכה דכי קגשם לה הוי לה חמתה מרובה מצלתה ועל מרחין פי' לפי אלא יכול לתתקיים הסכך בתוך עבריים דמחמת קלעותו יבא הרוח ויפגר לו יפול דאין לפרש אחלו היה מתקיים כך הוה ליה חמתו מרובה שבזה לא הוי מכשיריו אוכך אמולה דהתם כיון דאין צלתה מרובה אלא על ידי סכך של מעלה מ' הוי לה סכך פסול *מלגרתן בהדי סכך כשר ויש לומר דהכא יש לו לכשיר יותר שיש רוב הוקן ולאיין הן לתתקיים בקל כך אם היה שם דבר הסומכת: **פתוח**

ואע"ג דבטלינהו בטלה דעתו אצל כל אדם ואין ביטולו ביטול: **מכן** (פירוש דף שם.) דלוכלא למתן דאחמר לתפילו לרבנן: **בית** שמילאהו תבן או צרורות וביטלו כפל - כך מכל לגיים: **מחלוקת** ר' יוסי כו' - ולא הגיריסא כגון הספרים כגון דמיתיר לה דמלגת קש לו תבן מערבין שיש ואין מערבין צרורות מערבין אחד ואין מערבין שיש והיא מעגה במסכת אהלות פפ"ו ולא כתב שם תבן אלא עפר לא לצרורות ומקום דמיתיר לה הכא ובעירוכין לתבן שאו להגיה הספרים תבן במקום עפר ולא נרסינן נמי במסכת אהלות וביעלו בטל אלא מומאה בוקעת ושולה מומאה בוקעת ויורדת היא בטל אלא שדרך הים לקבר מקבוים של סדר מרחין בשמכיאים ואין [לומר] דרך דמייתי [הלא] בבייתא היא דאין לו להבית מן הבבייתא כיון שיכול להבית מן המגבה וזה לשון המעגה בית שמילאהו עפר לו לרוחות וביעלו וכן כרי של חבואה ונ"ל שלא לרוחות אלא בלבד הכלים מומאה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת פי' לפי שהם מבטלים דבר אחר דלמחר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן דתנא לרבנן דייק לה מדקתני מחקיתן להלהות אחלו כרי יוסי היא ופריך אי רבי יוסי ליפסה אמתיגן ליה כין אחקן בין לצרורות פריך מעמתת דפרישים תמ"ג דלא קתני תבן במתני' דאהלות והא דפשיטא לן הכא דתבן וביעלו הוי מטומאה לפי' לרבנן דייק לה מדקתני מחקיתן לאהל